Коростильова Ю.С.[1], Михайлов В.В.[1], Грибовська І.Б.[2], Грибовський Р.В.[2]
Управління фізичної культури і спорту Міністерства оборони України[1]
Львівський державний університет фізичної культури[2]

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОЇ СТРІЛЬБИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ VI ВСЕСВІТНІХ ЛІТНІХ ІГОР ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

У статті проведено аналіз змагальної діяльності армійських стрільців на VI Всесвітніх літніх іграх СІЗМ. Висвітлено проблеми розвитку армійської спортивної стрільби України на шляху інтеграції до організації СІЗМ та перспективи їх вирішення.

Виявлено, що представники Збройних Сил України прийняли участь у двох стрілецьких дисциплінах з шести можливих та посіли 16 загальнокомандне місце завоювавши бронзову командну нагороду у чоловічому швидкострільному пістолеті. В особистому заліку троє спортсменів потрапили до десятки найсильніших. Для покращання результатів виступів збірної команди Збройних Сил України зі спортивної стрільби на Всесвітніх літніх іграх СІЗМ, доцільно: розширити кількість дисциплін в яких змагатимуться українські стрільці, в першу чергу за рахунок чоловічої гвинтівки на 300 м і жіночого пістолета на 25 м, а в подальшому – стендової стрільби; сприяти удосконаленню індивідуальної майстерності спортсменів та покращити систему відбору до складу збірної команди.

Ключові слова: *стрільба, змагання, результат, СІЗМ.*

*Коростылева Ю. С., Михайлов В. В., Грибовская І. Б., Грибовский Р. В. **Состояние и перспективы развития стрельбы в Вооруженных Силах Украины по результатам VI Всемирных летних игр военнослужащих.** В статье проведен анализ соревновательной деятельности армейских стрелков на VI Всемирных летних играх СИЗМ. Освещены проблемы развития армейской спортивной стрельбы Украины на пути интеграции в организацию СИЗМ и перспективы их решения.*

Выявлено, что представители Вооруженных Сил Украины приняли участие в двух стрелковых дисциплинах из шести возможных и заняли 16 общекомандное место, завоевав бронзовую командную награду в мужском скорострельном пистолете. В личном зачете трое спортсменов попали в десятку сильнейших. Для улучшения результатов выступлений сборной команды Вооруженных Сил Украины по спортивной стрельбе на Всемирных летних играх СИЗМ. целесообразно: расширить количество дисциплин в которых будут соревноваться украинские стрелки, в первую очередь за счет мужской винтовки на 300 м и женского пистолета на 25 м, а в дальнейшем – стендовой стрельбы; способствовать совершенствованию индивидуального мастерства спортсменов и улучшить систему отбора в состав сборной команды.

Ключевые слова: *стрельба, соревнования, результат, СИЗМ.*

Yuliya Korostylova, Volodymyr Mykhaylov, Iryna Hrybovska, Rostyslav Hrybovskyy. The State and the Development Prospects of Sports Shooting in the Armed Forces of Ukraine Based on the Results of VI CISM World Summer Games. *The article analyses competitive activity of military shooters at VI CISM World Summer Games. The problems of the Ukrainian military sports shooting development on the way of CISM integration are presented as well as the prospects of its solving.*

The aim of the study is to determine the state and the development prospects of sports shooting in the Armed Forces of Ukraine using the results of VI CISM World Summer Games.

The methods of the research are the following: analysis and synthesis of scientific and technical literature data and the Internet data, documentary method.

It has been found that the athletes of the Armed Forces of Ukraine took part in two shooting disciplines out of six. They won one bronze team medal in 25 m Military Rapid Fire Pistol Men event and ranked 16th in overall team medal standing. Three shooters were among the best ten in individual competitions.

In order to improve the sports shooting results of the Armed Forces of Ukraine Team at CISM World Summer Games several important steps should be undertaken. The number of shooting disciplines in which Ukrainian shooters can participate should be increased by 300 m Rifle Men and 25 m Pistol Women events, as well as shotgun events. Moreover, the individual shooters' skills and the team selection system should be improved.

Keywords: *shooting, competition, result, CISM.*

Постановка проблеми. Міжнародна рада військового спорту (СІЗМ) – одна з найбільших багатопрофільних організацій в світі, що організовує різні спортивні заходи для збройних сил 134 країн-членів. СІЗМ щорічно проводить міжнародні змагання з понад 30 різних видів спорту, найбільші з яких – Всесвітні літні ігри [9,10]. Подальша інтеграція українського армійського спорту до організації СІЗМ неподільно пов'язана з покращенням виступів спортсменів на цьому спортивному форумі чотирьохріччя [7]. Особливо це стосується військово-прикладних видів спорту, до яких безперечно відноситься і стрільба, як кульова, так і стендова [3]. Аналіз змагальної діяльності стрільців на останніх VI Всесвітніх літніх іграх СІЗМ (далі – Ігри) дозволить визначити сучасний стан розвитку стрільби кульової та стендової у Збройних Силах України і визначити шляхи подальшого вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку багатьох фахівців [5,6,8], одним із способів оцінки рівня

інтегральної підготовленості є проведення аналізу змагальної діяльності спортсменів. Загалом у термін «змагальна діяльність» вкладається зміст багаторічної кар'єри спортсмена, участь в одному змаганні, дії в окремому старті [2]. Характерним для змагальної діяльності є мінливість ситуацій та альтернативність мотивацій [5].

Слід зазначити, що останнім часом, проблемі змагальної діяльності у спортивній стрільбі привертається велика увага науковців [1,4,7]. Адже як свідчить аналіз теорії та практики стрілецького спорту на сьогодні слід вирішити проблему невідповідності існуючої практики підготовки стрільців ускладненим умовам виконання змагальних вправ [1]. Нами у попередніх дослідженнях проводився аналіз змагальної діяльності стрільців на VI Всесвітніх літніх іграх СІЗМ в окремих вправах [4,7]. Однак важливим залишається визначення перспектив розвитку стрільби у Збройних Силах України для подальшої інтеграції українського армійського спорту до міжнародних та євроатлантичних інституцій.

Мета роботи – визначити стан та перспективи розвитку спортивної стрільби у Збройних Силах України за результатами VI Всесвітніх літніх ігор СІЗМ.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення даних наукової і методичної літератури, джерел та інформації світової мережі Інтернет, документальний метод, методи математичної статистики.

Результати дослідження. Ігри 2015 року проводились у м. Мунгьон, Республіка Корея. У змаганнях зі стрільби кульової та стендової прийняло участь 414 спортсменів (257 чоловіків та 157 жінок) з 53 країн світу, які розіграли 24 комплекти нагород у 12 вправах [10,12]. У кожній вправі розігрувалися як індивідуальні, так і командні нагороди. Всі стрілецькі дисципліни Ігор можна розділити на три групи: олімпійські – вправи що входять до програми олімпійських ігор, неолімпійські – вправи що не входять до програми олімпійських ігор, але входять до програми офіційних чемпіонатів світу та континентів, що проводяться під егідою Міжнародної федерації стрілецького спорту та військово-прикладні – вправи, що входять виключно до програми змагань СІЗМ. Слід зазначити, що всі чоловічі стрілецькі дисципліни, що увійшли до програми Ігор, виконувалися з великокаліберної зброї (гвинтівки калібром 6–8 мм, пістолети – 7,62 мм) та належать до неолімпійських (стандартна гвинтівка з трьох положень на 300 м та РП-5) та військово-прикладних (військова швидкісна стрільба з гвинтівки на 300 м та РПС). Разом з цим, жінки виступали зі стандартної малокаліберної зброї (калібр 5,6 мм). У жінок неолімпійськими дисциплінами були вправи МГ-9 та МПС, а олімпійськими – МГ-5 та МП-5. Вправи стендової стрільби виконувалися за олімпійськими правилами (табл. 1) [11,12].

Таблиця 1

Стрілецькі вправи на VI Всесвітніх літніх іграх СІЗМ

№	Назва вправ		Стать	Класифікація вправ
	Міжнародна	Національна		
		Гвинтівка		
1.	Стандартна гвинтівка з трьох положень на 300 м	Немає	чол.	неолімпійська
2.	Військова швидкісна стрільба на 300 м	Немає	чол.	військово-прикладна
3.	Гвинтівка з трьох положень на 50 м	МГ-9	жін.	олімпійська
4.	Гвинтівка лежачі на 50 м	МГ-5	жін.	неолімпійська
		Пістолет		
5.	Пістолет центрального бою на 25 м	РП-5	чол.	неолімпійська
6.	Військова швидкісна стрільба на 25 м	РПС	чол.	військово-прикладна
7.	Пістолет на 25 м	МП-5	жін.	олімпійська
8.	Військова швидкісна стрільба на 25 м	МПС	жін.	військово-прикладна
		Рушниця		
9.	Trap	Траншейний стенд	чол./жін.	олімпійська
10.	Skeet	Круглий стенд	чол./жін.	олімпійська

Найбільше представництво на Іграх у змаганнях з кульової та стендової стрільби мали збірні команди трійки лідерів у турнірній таблиці – Росії, Німеччини та Китаю – 18÷24 стрільців, що становить 87,5÷100 % від максимально можливої кількості учасників (табл. 2).

Таблиця 2

Кількісний склад країн-лідерів зі стрільби кульової та стендової на VI Всесвітніх літніх іграх СІЗМ

Місце	Країна	К-ть стрільців	% від мах	К-ть чол.	% від мах	К-ть жін.	% від мах
1	Росія	21	87,5	12	**100,0**	9	75,0
2	Німеччина	18	75,0	11	91,7	7	58,3
3	Китай	24	**100,0**	12	**100,0**	12	100,0
4	Австрія	7	29,2	6	50,0	1	8,3
5	Норвегія	11	45,8	6	50,0	5	41,7
6	Монголія	9	37,5	3	25,0	6	50,0
7	Р. Корея	19	79,2	12	**100,0**	7	58,3
8	Італія	5	20,8	4	33,3	1	8,3
9	Туреччина	6	25,0	6	50,0	0	0,0
10	Бразилія	9	37,5	6	50,0	3	25,0
16	Україна	6	25,0	3	25,0	3	25,0

Представництво збірних команд країн, що увійшли до десятки найкращих (див. табл. 2) за підсумками змагань з кульової та стендової стрільби склало 5÷19 стрільців, що становить 21÷79 % від максимально можливої кількості учасників.

Збірну команду Збройних Сил України на Іграх представляли 6 спортсменів: 3 стрільця – чоловічий пістолет та 3 – гвинтівка, що становить 25 % від максимально можливої кількості учасників. Кожен спортсмен прийняв участь у 2 стрілецьких дисциплінах. У загальнокомандному заліку команда Збройних Сил України посіла 16 місце, з єдиною нагородою командна бронза у вправі РПС. В особистому заліку троє спортсменів потрапили до десятки найсильніших.

Отже, в результаті проведеного аналізу, можна простежити наступну тенденцію: чим вищу сходинку у турнірній таблиці займає країна, тим чисельнішим було її представництво на цих змаганнях. Тобто, країни-лідери забезпечили собі можливість виступу у якомога більшій кількості стрілецьких дисциплін. Так, наприклад, збірна команда Народно-визвольної армії Китаю представила максимальну кількість учасників, що надало їй змогу прийняти участь у всіх стрілецьких вправах Ігор, і посісти почесне 3 загальнокомандне місце.

Співвідношення чоловіків та жінок першої трійки збірних команд складає 56 % та 44 %, десятки найкращих збірних – 60 % та 40 %, збірної команди Збройних Сил України – 50 % на 50 %.

Під час якісного аналізу виступів чоловіків та жінок на Іграх встановлено, що кількість нагород, здобутих чоловіками, складає 22 % від середньої загальної кількості нагород, отриманих збірними командами трійки лідерів змагань. 78 % медалей країн-лідерів здобули жінки. Співвідношення кількості нагород, що здобули чоловіки та жінки десятки найсильніших команд складає 50 % на 50 %. Для збірної команди України дане співвідношення становить 100% до 0% на користь чоловіків. Загальна кількість медалей здобутих командами на Іграх у стрільбі кульовій та стендовій представлено у табл. 3.

Таблиця 3

Загальнокомандний залік зі стрільби кульової та стендової на VI Всесвітніх літніх іграх CISM

Місце	Країна	Чоловіки				Жінки				Загалом			
		З	С	Б	∑	З	С	Б	∑	З	С	Б	∑
1	Росія	-	1	-	1	4	4	-	8	4	5	-	9
2	Німеччина	-	1	-	1	4	3	1	8	4	4	1	5
3	Китай	2	2	1	5	1	2	6	9	3	4	7	14
4	Австрія	2	3	1	6	-	-	-	-	2	3	1	6
5	Норвегія	2	1	-	3	-	-	-	-	2	1	-	3
6	Монголія	-	-	-	-	2	-	1	3	2	-	1	3
7	Р. Корея	1	1	3	5	1	-	-	1	2	1	3	6
8	Італія	1	-	2	3	-	1	-	1	1	1	2	4
9	Туреччина	1	-	1	2	-	-	-	-	1	-	1	2
10	Бразилія	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1
16	Україна	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1

Примітки: З – золото; С – срібло; Б – бронза; ∑ - сума.

Обговорення результатів дослідження. Аналіз змагальної діяльності стрільців Збройних Сил України на Іграх свідчить про наявність великого потенціалу для розвитку. Висвітлимо основні проблеми розвитку армійської спортивної стрільби на шляху подальшої інтеграції до організації CISM та розглянемо перспективи їх вирішення.

Розвиток стрільби з гвинтівки на 300 м. За всю історію українські армійські стрільці не виступали у вправах стрільби з гвинтівки на 300 м на Всесвітніх іграх CISM. В першу чергу це було пов'язано з великою ціною як на великокаліберні гвинтівки (до 12000 € за 1 шт), боєприпаси (300-500 € за 100 шт), так і на організацію функціонування відповідного стрілецького тиру. На даний момент проблеми забезпечення значно покращилися: на Навчально-спортивній базі літніх видів спорту Міністерства оборони України функціонує 300 м тир, закуплено відповідну зброю та боєприпаси. Це надало можливість виступити стрільцям-чоловікам ЗСУ на чемпіонаті світу CISM – 2016 та посісти 17 командне місце (стандартна гвинтівка з трьох положень).

Розвиток жіночого пістолета. Наявність перспективних спортсменів-військовослужбовців, що виступають в олімпійській програмі, відносна низька витратність (виконання вправ стандартним малокаліберним пістолетом та патронами, наявність навчально-матеріальної бази, тренерського складу тощо) дозволить за нетривалий період часу досягти стрімкого розвитку та наздогнати минулі позиції України у 2 видах програми жіночого пістолета.

Розвиток жіночої гвинтівки та чоловічого пістолета. Стрільці ЗСУ які спеціалізуються у жіночій гвинтівці так чоловічому пістолеті останніми роками постійно приймають участь у міжнародних змаганнях серед військовослужбовців усіх рівнів. Подальше покращення матеріально-технічного забезпечення та підбір молодих перспективних спортсменів дозволить підняти рівень результативності спортсменів у вказаних вправах.

Розвиток стендової стрільби. Сучасний рівень розвитку стендової стрільби в Україні, не дозволяє на даному етапі створити повноцінну команду стрільців-стендовиків для участі у Всесвітніх літніх іграх CISM. Це пов'язано з багатьма факторами, основний з яких є матеріальний. Однак при наявності відповідного рішення та при покращенні фінансування, наявний тренерський склад за своєю кваліфікацією спроможний виховати конкурентоспроможну команду за 3-5 років.

Удосконалення процесу індивідуальної підготовки у військово-прикладних вправах CISM. Більшість армійських спортсменів приділяє недостатню увагу військово-прикладним дисциплінам, оскільки переважно більшу частину тренувального часу приділяє на підготовку в олімпійських вправах програми, що негативним чином впливає на

результативність у дисциплінах СІЗМ. Шляхів вирішення цієї проблеми може бути декілька – створення окремої команди, що спеціалізуватиметься у вправах СІЗМ, підбір універсальних спортсменів, або комплексне вирішення.

Удосконалення системи відбору до складу збірної команди ЗСУ. Відсутність затвердженої чіткої та прозорої системи відбору призводить до зниження ефективності комплектування збірної команди Збройних Сил України для участі у міжнародних змаганнях серед військовослужбовців. Відновлення проведення відкритих чемпіонатів Збройних Сил України зі спортивної стрільби, де виконуватимуться вправи СІЗМ та який стане фінальним етапом відбору до найголовніших військових змагань може повністю вирішити дану проблему та покращити мікроклімат у команді. Окрім цього, це дозволить виявляти талановиту молодь, що показує перспективні результати у військово-прикладних дисциплінах.

Висновки.

1. Аналіз змагальної діяльності армійських стрільців на VI Всесвітніх літніх іграх СІЗМ свідчить про наявність великого потенціалу для розвитку. Представники Збройних Сил України прийняли участь у 2 стрілецьких дисциплінах з 6 можливих та посіли 16 загальнокомандне місце завоювавши бронзову командну нагороду у чоловічому швидкострільному пістолеті (вправа РПС). В особистому заліку троє спортсменів потрапили до десятки найсильніших.

2. Подальший прогрес виступів збірної команди Збройних Сил України зі стрільби кульової на Всесвітніх літніх іграх СІЗМ може досягатися у два способи:

- розширення кількості дисциплін в яких змагатимуться стрільці, в першу чергу – чоловіча гвинтівка на 300 м та жіночий пістолет на 25 м, а подальшому – жіноча та чоловіча стендова стрільба;
- подальше вдосконалення індивідуальної майстерності спортсменів та покращення системи відбору до складу збірної команди.

3. Розвиток у армійському середовищі військово-прикладних стрілецьких вправ СІЗМ сприятиме подальшій інтеграції Збройних Сил України до Міжнародної Ради військового спорту, а покращення виступів спортсменів на Всесвітніх літніх іграх СІЗМ посилить позитивний імідж України та її Збройних Сил. Окрім цього, це призведе до покращення навчально-матеріальної бази тирів та стрільбищ, вдосконалення фахової підготовки тренерів та інструкторів зі стрільби, охоплення більшої кількості особового складу та допризовної молоді у систему підготовки стрільців.

Література

1. Грибовський Р. Ефективність застосування імітаційних вправ у технічній підготовці спортсменів зі стендової стрільби / Грибовський Ростислав, Заневський Ігор // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2016. – № 2. – С. 42–47.

2. Козлова О. Змагальна діяльність спортсменів високої кваліфікації у різних дисциплінах легкої атлетики [Електронний ресурс] / Козлова Олена //. – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?

3. Концепція розвитку фізичної підготовки і спорту у Збройних Силах України на період до 2020 року. Міністерство оборони України – С. 15.

4. Михайлов В. Результативність стрільців з пістолета Збройних Сил України на міжнародних комплексних спортивних змаганнях [Електронний ресурс] / Володимир Михайлов, Юлія Коростильова, // Спортивна наука України. – 2016. – № 6(76). – С. 27–34. – Режим доступу: http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/issue/archive

5. Передерій А. В. Змагальна діяльність в спорті: лекція з навчальної дисципліни „Теорія і методика спорту вищих досягнень" / Передерій А. В. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/3695/2010.pdf

6. Платонов В. Н. Соревновательная деятельность в спорте / Платонов В. Н. // Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практическое приложение. – Київ : Олимпийская литература, 2004. – С. 109–131.

7. Порівняльний аналіз змагальної діяльності стрільців з малокаліберної гвинтівки на VI Всесвітніх іграх військовослужбовців / Коростильова Ю. С., Михайлов В. В., Грибовська І. Б., Грибовський Р. В. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – Київ, 2017. – Вип. 5 (87). – С. 59–63.

8. Шустин Б.Н. Модельные характеристики соревновательной деятельности / Шустин Б.Н. // Современная система спортивной подготовки. – Москва: САМ, 1995. – С. 50–73.

9. CISM - International Military Sports Council [Eiectronic resource]. – Access mode : www.milsport.one

10. CISM Regulations - International Military Sports Council. Edition 15 November 2011, amended in January 2015 – 98 p.

11. Official Statutes Rules and Reguiations. International Snooting Sport Federation. Munich, Germany, edition 2017, First Print V1.1 03/2017, effective 1 January 2017, Copyright: ISSF – 561 p.

12. Shooting Result Book 48th World Military Shooting Championship. International Military Sports Council – 151 p.

Краснов В.П.

Національний університет біоресурсів і природокористування України м. Києві

ВПЛИВ ФІЗИЧНОЇ РЕКРЕАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ НА САМОРЕАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ

В роботі представлена спроба теоретичного узагальнення та обґрунтування окремих положень що питання відношення фізичної рекреації як фактору самореалізації особистості студентів. Враховуючи недостатність емпіричних даних по даному питанню, вивчення його має суттєву актуальність.

Ключові слова: *фізична рекреація, оптимізація фізичного, психологічного та соціального стану людини*